

Rola wyrażeń dźwiękonaśladowczych w rozwoju komunikacji

Wykrzyknienia i wyrażenia dźwiękonaśladowcze pełnią niezwykle ważną rolę w rozwoju komunikacji. W sposób naturalny rodzice używają ich jako jednych z pierwszych komunikatów generowanych do swoich pociech; mama mówi „nu-nu”, gdy chce ostrzec swoje dziecko przed niebezpieczeństwem, „aj”, kiedy dziecko skaleczy paluszek, mówimy „puk-puk”, gdy pukamy lub „bum bum”, gdy bawimy się samochodzikiem lub chcemy przekazać, że zaraz czeka nas przejażdżka. Wyrażenia dźwiękonaśladowcze, zbudowane najczęściej z samogłosek i sylab otwartych, są dużo łatwiejsze w przyswojeniu i wyartykułowaniu przez (nie w pełni jeszcze dojrzałe motorycznie) narządy artykulacyjne dziecka, niż pierwsze słowa, dlatego pojawiają się już pod koniec pierwszego roku życia. Ich obecność jest jednym z początkowych etapów rozwoju systemu fonetyczno-fonologicznego, który wzbogaca się o nowe dźwięki. Onomatopejami dziecko opisuje rzeczywistość, którą obserwuje: nazywa zwierzęta, przedmioty codziennego użytku czy czynności, niejako odtwarza odgłosy i dźwięki sytuacyjne, dlatego tak ważne jest używanie ich w codziennych sytuacjach.

ĆWICZENIE 1:

Wybierz kilka wyrażeń dźwiękonaśladowczych, którymi konsekwentnie będziesz opisywał rzeczywistość dziecka np. gdy sprzątacie zabawki zawsze wrzucając je do pudełka mów

BAM! Użyj tej onomatopei również, gdy bawicie się rzucając piłką. Postaraj się, aby dziecko skojarzyło ten dźwięk z ruchem wrzucania przedmiotu.

Niech każdemu gestowi wskazania towarzyszy wypowiedziane z entuzjazmem O! zwróci to większą uwagę dziecka na prezentowany przedmiot. Np. wchodząc do ciemnego pomieszczenia zaświeć światło, wskaż na lampę mówiąc O!, gdy widzisz nadlatującego ptaszka/ motylka/ pierwszy rozkwitnięty kwiat pokaż go mówiąc O!, rozsuwając zasłony w sypialni dziecka wskaż na słońce mówiąc O!, Zaaaranżuj w swojej codzienności wiele sytuacji, którymi możecie wspólnie się zachwycić wypowiadając O!

Wąchajcie olejki do ciast oraz różne przyprawy (kurkuma, mięta, oregano, bazylia, pieprz itd.) mów AAA, FUUUUU lub AAAA PSIK!

Pokaż dziecku, że garnek jest gorący (FU FUUUUU, AŁAAAA!, NUNU) itd.

Baw się samochodzikiem, naśladuj pojazdy uprzywilejowane (BUM BUM , IU IU IU , EO EO)

Podczas kąpieli zwróć uwagę, że płynąca z kranu strumieniem woda robi SZUUUUU, kropelki wody kąpią KAP KAP, wpadająca do wody zabawka robi PLUM, a uderzająca wodę ręka robi KLAP KLAP

Wokalizuj samogłoski. Baw się w usypianie lali AAA, baw się latającym samolotem UUUU, sięgaj po coś YYY, pokaż misia/ lalę z chorą nóżką EEE.

Wymalowane na czerwono usta dodatkowo zwróć uwagę maluszka.

ĆWICZENIE 2.

Przygotuj figurki zwierząt. Bawcie się nimi wspólnie na dywanie używając wyrażeń dźwiękonaśladowczych- możecie je układać, wrzucać, chować, wkładać do domku z pudełka. Oglądaj książeczkę z ilustracjami zwierząt. Wykorzystaj obrazki zwierząt. Możesz je prezentować siedząc z dzieckiem przy stoliku zgodnie z instrukcją na zdjęciach. Układaj obrazki zawsze według linearnego porządku czyli od strony lewej do strony prawej- jest to kierunek odbierania rzeczywistości, a w późniejszym czasie czytania i pisania. Identyfikujcie poznane zwierzaki. Wskaż jeszcze raz paluszkiem dziecka. Zapytaj: GDZIE MUU? Poproś: DAJ MUU- CO DAŁEŚ? MUUUU. Identyfikować możesz także inne wyrażenia dźwiękonaśladowcze, możesz wydrukować lub przygotować samodzielnie proste karty, wykorzystać drewniane wkładanki.

ĆWICZENIE 3.

Dzieci starsze, które opanowały już wyrażenia dźwiękonaśladowcze mogą odpowiadać na proste zagadki- ćwiczyce w ten sposób uwagę słuchową oraz słuch fonemowy, artykulację spółgłosek, dziecko może wybierać prawidłową odpowiedź wskazując odpowiedni obrazek ale zadanie można wykonać bez materiału obrazkowego. A może spróbujecie nauczyć się tej prostej rymowanki na pamięć? A może wykonacie wspólnie kukielki przyklejając wydrukowane i wymalowane postaci do kredek? A może wspólnie

odczytacie tekst wiersza zapisany drukowanymi literami? Możliwości na wspólną zabawę i naukę jest mnóstwo.

Co mówi bocian, gdy żabę zjeść chce?- KLE KLE KLE

Co mówi żaba, gdy bocianów tłum?- KUM KUM KUM

Co mówi kotek, gdy mleczka by chciał?- MIAU

Co mówi kura, gdy znosi jajo?- KO!

Co mówi kogut, gdy budzi się w kurniku?- KUKURYKU

Co mówi koza, gdy jeść jej się chce?- ME

Co mówi krowa, gdy brak jej tchu?- MU

Co mówił piesek, gdy kostkę chciał?- HAU HAU

Co mówi baran, gdy spać już chce?- BE

Co słyhać? Zależy gdzie!

Na łące słyhać KLE KLE KLE

Nad stawem słyhać KUM KUM KUM

W lesie KUKU KUKU

Przed kurnikiem KUKURYKU

KOKO KOKO w kurniku

Obok budy słyhać HAU

A na progu ciche MIAU

A co słyhać w domu? Nie powiem nikomu!

Piesek szczeka HAU HAU HAU

Żabka kumka KUM KUM KUM

Rybka pluska PLUM PLUM PLUM

Świnka kwiczy III

Kurczak piszczy PI PI PI

Baran beczy BE BE BE

Mała kózka robi ME

Jeże tupią TUP TUP TUP

Dzięcioł w drzewo STUK STUK STUK

Gąska gęga GĘ GĘ GĘ

Bocian woła KLE KLE KLE

Krowa muczy MU MU MU

Gdzie cielątko? TU TU TU

Pszczoła robi BZZZZ BZZZZ BZZZZ....

Ptaka odleciał FRRRRR

Kaczka kwacze KWA KWA KWA

Konik rży IHA HA

Kurka gdacze KO KO KO

A ja na to HO HO HO

Małpka fika FIK FIK FIK

Słoń Katarak ma APSIK i na trąbie głośno gra TU TU TU i TA TA TA

Lew już ryczy ŁAAA ŁAAAA ŁAAAA

I skończona ZABAWA\

Zdjęcia: autorka

Nie potrzebujesz gotowych, kolorowych kart, aby uczyć dziecko wyrażenia dźwiękonaśladowczych i wykrzyknień, identyfikować ich. Zaaranżuj sytuacje w twoim domu, użyj przedmiotów codziennego użytku, wydrukuj karty lub narysuj samodzielnie proste rysunki. Pamiętaj, aby modulować głos. Baw się dobrze!

Dziecko jako nadawca musi dostać informację zwrotną od odbiorcy - reakcję, zauważyć wówczas wpływ swojej aktywności na zachowanie drugiej osoby. To niezwykle istotny czynnik motywujący - buduje poczucie, że komunikacja werbalna ma moc sprawczą. Zauważa, że tylko wtedy, kiedy wypowiada dźwięki, powoduje zmianę zachowania dorosłego. Entuzjastyczna reakcja rodzica na próby artykułowania zawsze tych samych

dźwięków w odniesieniu do konkretnych przedmiotów czy czynności budują system znaczeń onomatopei, wzmacniają językowe zachowania dziecka.

Opracowanie: mgr Anna Prusak, neurologopeda